

ingediend op **1026** (2021-2022) – Nr. 3
1 december 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Verenigde Commissies voor Mobiliteit en Openbare Werken
en voor Onderwijs
uitgebracht door Johan Danen, Martine Fournier,
Kathleen Krekels en Bart Claes

over het voorstel van resolutie

van Marino Keulen, Kathleen Krekels, Martine Fournier,
Koen Daniëls, Loes Vandromme en Bert Maertens

over kwaliteitsvol collectief leerlingenvervoer en alternatieven voor leerlingen van het buitengewoon onderwijs

over het voorstel van resolutie

van Stijn Bex, Elisabeth Meuleman, Johan Danen,
Jeremie Vaneeckhout, Ann De Martelaer en Björn Rzoska

over een sterk collectief leerlingenvervoer op maat

Documenten in het dossier:

- 1026** (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
– Nr. 2: Amendementen
- 1009** (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
- 1014** (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
- 1015** (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

over het voorstel van resolutie

van Hannelore Goeman, Els Robeyns, Steve Vandenberghe,
Annick Lambrecht, Hannes Anaf en Conner Rousseau

over het collectieve vervoer van leerlingen in het buitengewoon onderwijs

en over het voorstel van resolutie

van Jos D'Haese en Kim De Witte

over het invoeren van een bovengrens van 60 minuten per busrit voor leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçin;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

Samenstelling van de Commissie voor Mobiliteit en Openbare Werken:

Voorzitter: Bart Claes.

Vaste leden:

Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Bert Maertens, Marius Meremans, Rita Moors;
Bart Claes, Carmen Ryheul, Wim Verheyden;
Jo Brouns, Martine Fournier;
Marino Keulen, Mercedes Van Volcem;
Imade Annouri, Stijn Bex;
Els Robeyns.

Plaatsvervangers:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Axel Ronse, Paul Van Miert;
Roosmarijn Beckers, Johan Deckmyn, Leo Pieters;
Karin Brouwers, Joke Schauvliege;
Els Ampe, Stephanie D'Hose;
Björn Rzoska, Jeremie Vaneeckhout;
Annick Lambrecht.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Toelichting van de vier voorstellen van resolutie	6
1.1.	Toelichting door Stijn Bex van het voorstel van resolutie over een sterk collectief leerlingenvervoer op maat (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2021-22, nr. 1009/1)	6
1.2.	Toelichting door Els Robeyns van het voorstel van resolutie over het collectieve vervoer van leerlingen in het buitengewoon onderwijs (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2021-22, nr. 1014/1)	8
1.3.	Toelichting door Jos D’Haese van het voorstel van resolutie over het invoeren van een bovengrens van 60 minuten per busrit voor leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2021-22, nr. 1015/1)	8
1.4.	Toelichting door Marino Keulen van het voorstel van resolutie over kwaliteitsvol collectief leerlingenvervoer en alternatieven voor leerlingen van het buitengewoon onderwijs (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2021-22, nr. 1026/1)	9
2.	Bespreking	10
2.1.	Tussenkomsst van Kathleen Krekels.....	10
2.2.	Tussenkomsst van Wim Verheyden	11
2.3.	Tussenkomsst van Martine Fournier	14
2.4.	Tussenkomsst van Stijn Bex	14
2.5.	Tussenkomsst van Loes Vandromme	15
2.6.	Tussenkomsst van Johan Danen	16
2.7.	Tussenkomsst van Els Robeyns	17
2.8.	Tussenkomsst van Koen Daniëls	17
2.9.	Tussenkomsst van Marino Keulen	19
2.10.	Tussenkomsst van Jos D’Haese	20
2.11.	Tussenkomsst van Kathleen Krekels.....	22
2.12.	Tussenkomsst van Roosmarijn Beckers	24
2.13.	Tussenkomsst van Johan Danen	24
2.14.	Tussenkomsst van Loes Vandromme	25
2.15.	Tussenkomsst van Stijn Bex	25

3. Stemmingen.....	25
3.1. Voorstel van resolutie over een sterk collectief leerlingenvervoer op maat (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2021-22, nr. 1009/1).....	25
3.2. Voorstel van resolutie over het collectieve vervoer van leerlingen in het buitengewoon onderwijs (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2021-22, nr. 1014/1) ..	25
3.3. Voorstel van resolutie over het invoeren van een bovengrens van 60 minuten per busrit voor leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2021-22, nr. 1015/1)	26
3.4. Voorstel van resolutie over kwaliteitsvol collectief leerlingenvervoer en alternatieven voor leerlingen van het buitengewoon onderwijs (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2021-22, nr. 1026/1).....	26
Gebruikte afkortingen.....	29

De Verenigde Commissies voor Mobiliteit en Openbare Werken en voor Onderwijs bespraken op 25 november 2021 het voorstel van resolutie van Marino Keulen, Kathleen Krekels, Martine Fournier, Koen Daniëls, Loes Vandromme en Bert Maertens over kwaliteitsvol collectief leerlingenvervoer en alternatieven voor leerlingen van het buitengewoon onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1026/1).

Op dit voorstel van resolutie werden drie amendementen ingediend (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1026/2).

Dit voorstel van resolutie werd in samenhang behandeld met de volgende voorstellen van resolutie:

- voorstel van resolutie van Stijn Bex, Elisabeth Meuleman, Johan Danen, Jeremie Vaneekhout, Ann De Martelaer en Björn Rzoska over een sterk collectief leerlingenvervoer op maat (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1009/1);
- voorstel van resolutie van Hannelore Goeman, Els Robeyns, Steve Vandenberghe, Annick Lambrecht, Hannes Anaf en Conner Rousseau over het collectieve vervoer van leerlingen in het buitengewoon onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1014/1);
- voorstel van resolutie van Jos D’Haese en Kim De Witte over het invoeren van een bovengrens van 60 minuten per busrit voor leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1015/1).

De voorstellen van resolutie werden door de plenaire vergadering van 17 november 2021 verwezen naar de Verenigde Commissies om daar bij voorrang te worden behandeld (zie *Woordelijk verslag* VI.Parl. 2021-22, nr. P9, p. 74-75). Voorafgaand werden tijdens dezelfde plenaire vergadering zeven actuele vragen gesteld over deze problematiek (*Actuele vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 100, 106, 109, 112, 116, 118 en 119).

1. Toelichting van de vier voorstellen van resolutie

1.1. Toelichting door Stijn Bex van het voorstel van resolutie over een sterk collectief leerlingenvervoer op maat (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1009/1)

Stijn Bex noemt het een zeer belangrijk signaal dat de commissies Onderwijs en Mobiliteit en Openbare Werken samenzitten. Het was de fractievoorzitter van Groen Björn Rzoska die aan deze commissies had gevraagd om deze problematiek snel te behandelen (zie *Woordelijk verslag* VI.Parl. 2021-22, nr. P9, p. 74-75), en de spreker is tevreden dat de meerderheid daarin is meegegaan. De meerderheid heeft ook tijdig zelf een voorstel van resolutie naar voren gebracht, waarmee ze aangeeft dit ook een zeer belangrijke problematiek te vinden. Dit toont voor Stijn Bex ook aan dat deze kwestie veel te lang heeft aangesleept, en dat ze veel te veel kinderen in zeer moeilijke, soms mensonwaardige omstandigheden heeft gebracht. Daar moet snel iets aan gebeuren, vindt hij. Ook het parlement is mee verantwoordelijk voor het feit dat dit zo lang heeft kunnen aanslepen, maar hij vindt het wel belangrijk dat men daar vandaag een streep onder trekt.

Voor de Groenfractie kan de oplossing voor het probleem van het leerlingenvervoer absoluut niet liggen in meer buitengewoon onderwijs en minder inclusiviteit. Vlaanderen moet absoluut kiezen voor een inclusief onderwijs, waarbij zoveel mogelijk kinderen in het gewone onderwijs terecht kunnen, in een school dicht bij huis.

Bijna iedereen kent intussen de cijfers van leerlingen die veel te lang op de bus richting buitengewoon onderwijs zitten, ofwel uit rapporten van het Kinderrechtencommissariaat, ofwel via de pers. Kinderen zitten soms meer dan zes uur op de bus, en komen volledig uitgeput op school aan. Maar er is ook een stijging van het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs, terwijl het budget voor het

collectief leerlingenvervoer niet volgt. De voorbije vijf schooljaren nam dat aantal leerlingen met meer dan 8 procent toe tot 50.587 in het schooljaar 2020-2021. En ook het aantal leerlingen dat van collectief leerlingenvervoer gebruikmaakt, steeg op vijf jaar tijd met bijna 1000 leerlingen. Toch stelt hij vast dat de budgetten voor het busvervoer niet zijn gestegen.

Deze problematiek is al zeer lang bekend, maar de gemiddelde en maximale ritduur blijven toch toenemen. In het schooljaar 2020-2021 zaten kinderen daardoor gemiddeld 215 minuten per dag op de bus, terwijl dat in het schooljaar 2014-2015 bijna een half uur minder was. Dat is nog altijd te lang, maar het probleem blijkt wel erger te worden, aldus Stijn Bex. De maximale ritduur is van meer dan zes uur per dag naar meer dan zeven uur per dag gestegen in het schooljaar 2020-2021. Het Kinderrechtencommissariaat heeft hierover een aantal rapporten naar buiten gebracht, en het parlement heeft het probleem al verschillende keren aangekaart (zie bijvoorbeeld *Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 4092, 4341, 4348, 4356, 4427, 4442 en 4443 en *Vragen om uitleg* VI.Parl. 2021-22, nr. 297). Daarop besliste de minister om in het begin van het schooljaar 1,8 miljoen euro uit te trekken om extra bussen in te leggen. Maar in oktober bleek dat bedrag een druppel op een hete plaat te zijn, want het leidde niet tot een fundamentele vermindering van de ritduur.

Op 15 november 2021 hebben het Katholiek Onderwijs Vlaanderen en de ouderkoepel van het vrij onderwijs VCOV opnieuw aan de alarmbel getrokken, en zelf voor de cijfers gezorgd die vanuit de overheid niet konden worden verkregen. Uit een enquête bij 158 scholen, over ruim 18.300 leerlingen, blijkt dat in de helft van die scholen buitengewoon onderwijs de eerste leerlingen al voor half zeven 's ochtends op de bus zitten. Minstens 8000 leerlingen in het vrij onderwijs zitten 's ochtends meer dan een uur op de bus, en bij ongeveer 1000 van hen duurt de ochtendrit zelfs langer dan 2,5 uur.

Er is een aantal proefprojecten gestart, en die kunnen volgens het Kinderrechtencommissariaat op een positieve manier geëvalueerd worden. Er zijn dus best wel wat oplossingen mogelijk, stelt Stijn Bex vast, niet alleen door de middelen voor het collectief leerlingenvervoer te koppelen aan de leerlingenaantallen in het buitengewoon onderwijs, maar ook door een fundamentele hervorming van dat leerlingenvervoer uit te werken. Hij gelooft niet dat de leerlingen en ouders het best gediend zijn met een systeem waarbij leerlingen aan de voordeur worden opgehaald en weer afgezet. In veel situaties zijn kinderen wellicht meer gebaat bij een vorm van opvang. Daar kunnen ze samen worden opgepikt en kunnen ze een goede begeleiding krijgen, en ze kunnen daar 's avonds ook opnieuw terecht, ofwel in een school ofwel in een locatie in de buurt.

Het Kinderrechtencommissariaat gaf in dat verband een aantal mooie voorbeelden van hoe leerlingen zelfredzaam kunnen worden gemaakt door de inzet van mobiliteitscoaches. Dat zijn maatregelen die voor de Groenfractie ook moeten worden meegenomen. Maar wat voor hen essentieel is, is dat vanaf het schooljaar 2022-2023 de ritduur per dag voor elk kind kan worden beperkt tot maximaal 120 minuten. Dat is ook wat het Kinderrechtencommissariaat vraagt. Die oplossing moet er zeker komen tegen het begin van volgend schooljaar, maar dat mag de Vlaamse Regering ook niet ontslaan van de plicht om ook al op korte termijn een oplossing te zoeken voor de meest schrijnende gevallen, vindt Stijn Bex. Hij kijkt alvast uit naar de andere voorstellen, maar hij dringt er toch nog eens op aan dat die oplossing er zeer snel komt. Hij concludeert dat dit niet meer op de lange baan geschoven mag worden.

1.2. Toelichting door Els Robeyns van het voorstel van resolutie over het collectieve vervoer van leerlingen in het buitengewoon onderwijs (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 1014/1*)

Els Robeyns noemt de schrijnende verhalen over het collectief leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs een welvarende regio als Vlaanderen onwaardig. Al jaren trekken kinderen, ouders en scholen hiervoor aan de alarmbel. Maar het is nog altijd wachten op een structurele oplossing voor die kwetsbare kinderen. Ze stelt vast dat alle fracties het erover eens zijn dat dit probleem dringend moet worden aangepakt. Ze is dan ook tevreden dat er namens de meerderheid toch een voorstel van resolutie is om actie te ondernemen. Ze vindt dat daar nog een aantal zaken in ontbreekt, maar ze noemt het alleszins een stap in de goede richting.

Wat het voorstel van resolutie van de Vooruitfractie betreft, merkt *Els Robeyns* op dat het zonaal leerlingenvervoer momenteel geregeld wordt door een omzendbrief. Deze bevat weliswaar richtlijnen voor de organisatie van het leerlingenvervoer, maar biedt er geen decretale basis voor. Daarin zijn ook geen maximale ritduur of kwaliteitseisen vastgelegd. Met dit voorstel van resolutie wil men daaraan tegemoetkomen. Ze wijst erop dat de rechten van het kind gewaarborgd zijn, maar dat de wantoestanden in het leerlingenvervoer ertoe leiden dat die rechten in het gedrang komen. Doordat er geen decretale basis is die die kwaliteitseisen vastlegt, hebben die kinderen en hun ouders geen decretale basis om hun rechten af te dwingen. Bovendien beschikken de aanbieders van het leerlingenvervoer niet over een referentiekader waarop ze hun aanbod kunnen afstellen.

In dit voorstel van resolutie wordt gevraagd om zo'n decretaal kader uit te werken, zodat ten eerste de uitvoerders van het vervoer duidelijke richtlijnen hebben, en zodat er ten tweede een kader wordt gecreëerd om te kijken naar flexibele en alternatieve vormen van vervoer, in overleg met de ouders. Concreet vraagt men met dit voorstel van resolutie om een decretaal kader uit te tekenen dat een redelijke duur van de rit naar en van school bepaalt.

Vooruit wil een maximale duur van 120 minuten per dag, zoals ook het Kinderrechtencommissariaat vraagt. Men pleit ook voor een kwaliteitskader. Want naast de reistijd moeten er ook andere kwaliteitsparameters in acht worden genomen. Dat zal de noodzakelijke financiële middelen vragen, niet alleen om die maximale reistijd te halen, maar ook om die best practices en alternatieve modi breed uit te rollen. *Els Robeyns* vindt het tot slot belangrijk dat er snel in overleg wordt getreden met alle betrokken partijen om een structurele oplossing uit te werken, en binnen het mobiliteitsbeleid meer aandacht te hebben voor de toegankelijkheid van de scholen buitengewoon onderwijs.

1.3. Toelichting door Jos D'Haese van het voorstel van resolutie over het invoeren van een bovengrens van 60 minuten per busrit voor leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs (*Parl.St. VI.Parl. 2021-22, nr. 1015/1*)

Jos D'Haese ziet een fundamenteel verschil in het uitgangspunt tussen de drie voorstellen van de minderheid en dat van de meerderheid. Het voorstel van resolutie van de PVDA vertrekt vanuit de noden van de leerlingen van het buitengewoon onderwijs, en niet vanuit de budgetten die door de overheid worden vrijgemaakt. Zijn partij vertrekt vanuit het concrete idee dat kinderen niet langer dan een uur op de bus mogen zitten. Het voorstel van de meerderheid vertrekt daarentegen vanuit het idee dat men de meest problematische situaties moet aanpakken.

Hij stelt zich daarbij de vraag wat dan precies de meest problematische situaties zijn. Gaat het om een leerling die 90 minuten op de bus zit, die zich beplast omdat hij niet naar het toilet kan en 's avonds zeer agressief thuiskomt uit onbegrip? Die

leerling zit geen drie uur op de bus, maar het kan wel als een problematische situatie beschouwd worden. Hij verwijst naar de cijfers die Stijn Bex eerder al aangehaald heeft. Leerlingen buitengewoon onderwijs zitten gemiddeld 213 minuten per dag op een bus, en dat is een half uur langer dan vijf jaar geleden. Dat is het gemiddelde. Meer dan de helft van de leerlingen doet er langer dan een uur over om naar school te rijden, en 's avonds langer dan een uur om terug te komen.

Het Kinderrechtencommissariaat zei dat verschillende kinderrechten in dit dossier zwaar onder druk staan. Het gaat met name om het recht op integriteit, het recht op vrije tijd, het recht op de eerbiediging van het gezins- en familieleven, het recht op onderwijs en het recht op menselijke waardigheid. En dat is voor de spreker waar de discussie over gaat: de dagelijkse schending van kinderrechten. Daarom stelt zijn partij voor om de logica om te draaien, en de noden en de rechten van leerlingen met een beperking centraal te zetten. De spreker vindt dat men dan niet om de vaststelling heen kan dat iedereen in de regering en de meerderheid met de handen in het haar zit: hoe komt het dat die ritduur niet korter wordt? Hij vermoedt dat veel mensen met verbazing de recente debatten hebben gevolgd, en zich hebben afgevraagd hoe er zo rond de kern van de zaak kon worden gefietst. De spreker zag een totaal gebrek aan ambitie en daadkracht. De oorzaak van het probleem is volgens Jos D'Haese heel duidelijk: het aantal leerlingen buitengewoon onderwijs stijgt, en dus ook het aantal mensen dat recht heeft op leerlingenvervoer, maar de middelen volgen niet. Het budget per leerling is dus gedaald. Wat overigens niet per se betekent dat dat budget niet lager kan liggen. Daar valt over te debatteren, geeft hij aan.

Voor de spreker is het duidelijk wat er op korte termijn nodig is: meer bussen, meer chauffeurs en meer begeleiders. Aangezien de toeristische sector vandaag nog steeds stilligt, kan het volgens hem geen probleem zijn om die te vinden. Hij ziet slechts één beperking, en dat is het budget dat de Vlaamse Regering hiervoor voorziet. De vraag die in dit voorstel van resolutie naar voren komt, is dan ook om daarin te investeren, desnoods tijdelijk, in de vorm van een noodfonds, om ervoor te zorgen dat er nu een oplossing komt. Ondertussen heeft men tijd om proefprojecten op te zetten, die moeten leiden tot een collectieve oplossing, waarbij de verantwoordelijkheid niet wordt doorgeschoven naar de ouders of de bureaus. Het mag ook niet tot een achteruitgang van rechten leiden, vindt hij. Maar op korte termijn moet de dagelijkse schending van kinderrechten een halt toegevoerd worden, en dat kan met een zeer eenvoudige oplossing: een budgetverhoging, desnoods tijdelijk, zodat kinderen binnen het uur op school geraken.

Hij vraagt aan de leden van de meerderheid om zich daarover uit te spreken. Hun voorstel van resolutie bevat veel goede intenties. Maar engageert men zich om vanuit dit parlement aan de regering te zeggen dat men het niet langer accepteert dat kinderen langer dan een uur op de bus zitten? Hij vraagt dat de meerderheid zich daar meteen over uitspreekt, zodat men daarna over alle andere mogelijke maatregelen kan spreken.

1.4. Toelichting door Marino Keulen van het voorstel van resolutie over kwaliteitsvol collectief leerlingenvervoer en alternatieven voor leerlingen van het buitengewoon onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1026/1)

Marino Keulen meent dat de politiek nooit mag berusten of de schouders mag laten hangen, zeker niet bij een problematiek waarvan iedereen zegt, ongeacht zijn ideologie, dat die opgelost moet worden. Iedereen is het erover eens dat deze kwetsbare kinderen uit het buitengewoon onderwijs zeker op de overheid mogen rekenen om hen vooruit te helpen. Terzelfdertijd leeft het besef dat dit probleem niet met een vingerknip op te lossen valt. Hij wijst op het extra budget dat minister van Mobiliteit Lydia Peeters bij het begin van het schooljaar heeft vrijgemaakt: 1,8 miljoen euro voor veertig busritten. Dat bleken druppels op een hete plaat te zijn.

Vanuit de meerderheid wordt ook aangegeven dat de hele Vlaamse Regering zich daarvoor moet mobiliseren, zich moet inzetten. Dit vergt inspanningen vanuit Mobiliteit, vanuit Welzijn en vanuit Onderwijs, aldus Marino Keulen. Terzelfdertijd moet de regering ook de lokale besturen daarin betrekken.

Als er wordt gezegd dat de hele Vlaamse Regering zich daarachter moet scharen, dan betekent dat ook dat het over budgetten gaat, want tegenover een goed beleid staat er altijd een budget. Maar hij vindt ook dat het een kwestie is van de nodige creativiteit aan de dag te leggen. Hoe organiseert men leerlingenvervoer op een manier dat redelijke reistijden haalbaar zijn? Hoe kan men bijvoorbeeld een inclusieve kinderopvang organiseren waar ook kinderen uit het buitengewoon onderwijs centraal kunnen worden opgevangen, en waar de bus die kinderen dan kan meenemen? Het systeem zoals het nu in Vlaanderen bestaat, waarbij een bus alle verkavelingen en alle straten in Vlaanderen afrijdt om kinderen thuis op te pikken, zorgt voor enorm veel tijdverlies. Men kan ook met mobiliteitscoaches bekijken hoever men hierin kan gaan, vindt hij, en men moet met ouders durven te spreken.

Het buitengewoon onderwijs is een vlag die veel ladingen dekt, met verschillende typologieën van kinderen. Er zijn kinderen die heel veel zorg nodig hebben. Maar er zijn er ook die bijna volledig zelfstandig kunnen functioneren, en zich ook met het regulier busvervoer kunnen verplaatsen. Dat moet men ook onder ogen durven te zien.

Ook digitalisering moet zoden aan de dijk brengen. De Lijn, toch een van de grootste dienstverleners in Vlaanderen, laat op het vlak van ICT steken vallen. De Lijn werkt onder andere met gedateerde routeplanners en er is bijvoorbeeld ook geen mogelijkheid om door te geven dat een kind ziek is en dus niet opgehaald hoeft te worden. Verbeteringen op dat vlak kunnen een positieve impact hebben op de reistijd.

Mettertijd zouden de onderwijsinstellingen beter gespreid moeten zijn over Vlaanderen, met op middellange termijn misschien zelfs nieuwe campussen of inclusieve campussen, waar zowel regulier als buitengewoon onderwijs wordt aangeboden.

Daarnaast moet de overheid duidelijk durven te maken dat er grenzen zijn aan wat ze kan. Er is de welzijnsparadox: als men een probleem oplost, ontstaat er een nieuw probleem. Dat geldt ook voor het buitengewoon onderwijs. Vroeger deden ouders er alles aan om hun kinderen niet naar het buitengewoon onderwijs te sturen, nu zijn die scholen zodanig kwalitatief geworden dat ze ook veel aantrekkelijker zijn. Maar dat heeft tot gevolg dat alle overheden samen, zeker ook de lokale, moeten investeren in buitengewoon leerlingenvervoer.

Volgens Marino Keulen geeft het voorstel van resolutie van de meerderheid heel duidelijk aan dat dit acute probleem zeer dringend en aanklappend aangepakt moet worden. De reistijd moet globaal gezien naar beneden. Dat vinden alle meerderheidsfracties. Maar tovenarij bestaat niet. Er is nu eenmaal een aantal factoren die onvermijdelijk reistijd kosten, zoals de drukte op de wegen en de suboptimale spreiding van de instellingen.

2. Bespreking

2.1. Tussenkomst van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels heeft in de toelichting van de vier voorstellen van resolutie gemerkt dat alle partijen dezelfde doelstelling voor ogen hebben: een goede resolutie die de Vlaamse Regering met spoed moet aanzetten tot actie.

Het probleem is echter niet zo eenvoudig als sommige collega's, met name die van de PVDA, doen uitschijnen. Extra middelen zijn niet de zaligmakende oplossing. In

het begin van het schooljaar heeft Vlaanderen 40 miljoen euro extra geïnvesteerd in het leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs, maar dat heeft het probleem niet opgelost. Zo eenvoudig is het dus niet.¹

Er wordt al verschillende jaren gewerkt aan een oplossing, onder andere met pilootprojecten, maar dat vergt tijd. Kathleen Krekels wil de situatie daarmee niet goedpraten, maar weerlegt wel de kritiek dat er ondertussen niets gebeurt. Er wordt wel degelijk naar een oplossing gezocht, maar die moet duurzaam zijn, zodat het probleem zich niet elk jaar herhaalt.

Er is voorgesteld om de totale reistijd per dag te beperken tot 120 minuten, 1 uur heen en 1 uur terug. Een dergelijke limiet is in principe wenselijk, maar zeer moeilijk te halen, als er niet ook naar andere zaken gekeken wordt. Welke leerlingen hebben bijvoorbeeld echt nood aan apart vervoer en welke leerlingen kunnen in aanmerking komen voor alternatieven? In de huidige situatie heeft elke leerling in het buitengewoon onderwijs recht op vervoer. Maar voor elk kind vervoer regelen en daarbij ook nog eens een limiet van 120 minuten respecteren, is onmogelijk. Het zal een moeilijke oefening worden om de doelgroep dus beter af te lijnen, want elk kind heeft een specifieke situatie. Maar het is daaraan dat de decreetgever de meeste aandacht zal moeten besteden.

2.2. Tussenkost van Wim Verheyden

Het buitengewoon onderwijs staat voor grote uitdagingen, zo stelt *Wim Verheyden*. Er is nu al in veel scholen een stijging van het aantal leerlingen binnen dit onderwijssegment, met als gevolg een capaciteitstekort in veel regio's. Met het op til zijnde Leersteundecreet is de verwachting dat die aantallen nog zullen stijgen. En dan moeten al die kinderen ook nog op school geraken.

Om tegemoet te komen aan de huidige problematiek en de vaak schrijnende tafereelen, zijn er volgens het Vlaams Belang twee zaken van belang: snelheid en degelijkheid. Er is nood aan snelheid om op korte termijn de meest flagrante wantoestanden aan te pakken. Het gaat dan over kinderen die dagelijks drie, vier of zelfs vijf uur onderweg zijn, die om 5 uur 's ochtend moeten opstaan om pas om 19 uur terug thuis te zijn, die met honger op school toekomen of thuiskomen, die op de bus in hun broek plassen omdat ze niet naar het toilet kunnen. Daarvoor moet op korte termijn via regelgeving een redelijke duurtijd van de busritten vooropgesteld en verankerd worden, met als maximumduur de door het Kinderrechtencommissariaat aanbevolen 120 minuten.

Dat zal logischerwijs middelen vergen. De 1,8 miljoen euro die minister Lydia Peeters in september 2021 heeft voorzien, blijkt niet meer dan een druppel op een hete plaat te zijn. Een substantiële extra financiële inspanning is op korte termijn zeker nodig. Helaas lijkt die urgentie niet door te sijpelen in het bestedingsgedrag van de Vlaamse overheid, want in de begroting van 2022 is er op dat budget van 70 miljoen euro een stijging van amper 500.000 euro.

Er is ook nood aan degelijkheid, om het huidige systeem structureel aan te passen en het op middellange termijn efficiënter te maken, op basis van wat uit de wetenschap en de praktijk de best practices blijken. Daarbij zal de eindconclusie van de lopende proefprojecten, die normaliter in 2022 afgerond worden, van belang zijn. Daar moet men inderdaad niet over één nacht ijs gaan, maar dit moet ook niet langer dan nodig blijven aanslepen. Daarom is er na oplevering van de eindconclusies nood aan snel en intensief overleg met het onderwijsveld, de belangenverenigingen inzake kinderen met een handicap en/of specifieke zorgnoden, De Lijn en andere actoren binnen Mobiliteit. De hervormingen moeten ook snel uitgevoerd worden.

¹ In een latere tussenkost corrigeert de spreker dit bedrag, zie pagina 22.

Vermoedelijk zal er een gamma aan maatregelen voorgesteld worden die voor verbetering zouden moeten zorgen, geen eenvoudige catch-allremedies. Voor sommige leerlingen die ver van de busroute wonen, kan men inderdaad alternatieve vervoersmodi inzetten, bijvoorbeeld taxi's, maar voor zeer veel leerlingen uit het buitengewoon onderwijs is dat gezien hun aandoening niet mogelijk. Sommige zullen erbij gebaat zijn via het gewoon openbaar vervoer naar school te gaan, mits begeleiding door een mobiliteitscoach. Maar dat is ook slechts iets voor een beperkt segment van het leerlingenpubliek in het buitengewoon onderwijs. In veel gevallen zullen collectieve opstapplaatsen het euvel al heel wat kunnen verlichten en de reistijd verkorten, maar dat is ook niet voor alle leerlingen een oplossing.

Wat de uitvoering betreft, gaat het grootste deel van de middelen op dit moment naar De Lijn, maar er zijn scholen die zeggen dat ze alles beter zelf kunnen organiseren dan De Lijn. Er zijn dus scholen die zich kunnen vinden in het voorstel van Lieven Boeve, directeur-generaal van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen, om de verantwoordelijkheid en de middelen weer bij de onderwijsverstrekkers te leggen. Anderzijds zijn er scholen die dit niet zien zitten, omdat ze daar minder knowhow rond hebben of omdat ze dit als extra planlast zullen ervaren.

Ieder voorstel, of het nu vanuit de huidige meerderheidspartijen komt, vanuit andere oppositiepartijen of vanuit het betrokken middenveld, moet volgens Wim Verheyden afgewogen worden op snelheid en degelijkheid, en vooral op het evenwicht daartussen. Daarom wil de spreker een aantal opmerkingen geven bij de voorstellen van resolutie die voorliggen.

Het voorstel van resolutie van de PVDA is vrij kort en bevat als enig werkelijk voorstel het vastleggen van de maximumduur op 120 minuten, zoals de voorstellen van resolutie van Groen en Vooruit, maar dan zonder iets te zeggen over verwante of andere gelijklopende processen, voorwaarden of parameters. Ook is de vraag in het voorstel van resolutie dat de overheid zich ertoe zou moeten engageren om die maximumduur niet te laten overschrijden, vrij vaag. Dat kan gaan van effectieve snelle en kordate actie tot loze beloftes op papier.

Het voorstel van resolutie van Groen zet volgens het Vlaams Belang terecht intensief in op snelheid en kortetermijnoplossingen. Groen vraagt om al vanaf volgend schooljaar 2022-2023 die maximumduur van 120 minuten in te voeren, een nobel streven. Het voorstel vermeldt echter nergens de lopende proefprojecten en Groen stelt zelf bepaalde deeloplossingen voor die de partij meteen uitgerold wil zien. De vraag is in hoeverre die overal even toepasbaar zijn en soelaas zullen brengen. Zo vraagt Groen ten eerste een hervorming vanuit de betrokken overheidsdepartementen, maar wordt de betrokkenheid van en het intensief overleg met de niet-gouvernementele stakeholders daarbij niet expliciet vermeld.

In de tweede vraag, de koppeling van het budget voor collectief leerlingenvervoer aan de leerlingenaantallen, ziet het Vlaams Belang twee problemen. Ten eerste is het aantal leerlingen in een school voor buitengewoon onderwijs niet per se gelijk aan het aantal leerlingen dat collectief vervoer nodig heeft. De grote meerderheid maakt daar in de praktijk wel gebruik van. Maar in theorie zijn er ook scholen waar een groot deel van de ouders het kind zelf naar school brengt. Een een-op-eenkoppeling gaat hieraan voorbij. Ook lost het de grote acute problemen op 1 september niet per se op. Administratieve cijfers in het onderwijs gaan telkens terug op de officiële teldag van het schooljaar daarvoor, die in februari valt. Als een school in een bepaald schooljaar vanwege een capaciteitsuitbreiding of een hogere vraag in de regio pakweg van 250 naar 300 leerlingen zou gaan, dan kan deze plotse piek niet in rekening gebracht worden bij de start van het nieuwe schooljaar. De onderwijsadministratie heeft dan ook amper proactief en structureel zicht op de vraag en het aanbod in het buitengewoon onderwijs, niet globaal noch per regio.

In het beste geval kan men een snelle stijging pas bijpassen vanaf de extra teldag, die in het buitengewoon onderwijs in oktober valt.

Als zesde punt wordt gevraagd om het systeem van centrale opstapplaatsen in te voeren. Dat vindt Wim Verheyden een goed idee. Het kwam ook al naar voren als effectief middel bij de tussenconclusies van de nog lopende proefprojecten. De vraag is echter of het niet beter is om eerst de eindconclusie van de lopende proefprojecten ter zake af te wachten en die te bekijken.

Vraag 7 gaat over de mobiliteitscoaches en de verhoging van hun inzet, maar dat zal slechts voor een beperkt deel van dat leerlingenpubliek een oplossing bieden. Die coaches leveren zeker nuttig werk, maar voor de leerling in kwestie is het niet altijd even comfortabel om met een drukke bus mee te reizen, ondanks de kalmerende woorden en sturing van de coach. Dit systeem is dus enkel bruikbaar voor leerlingen met een relatief hoge graad van zelfstandigheid. Het is zeker een lovenswaardig systeem, maar zeker niet zaligmakend. De vraag is dus in hoeverre een verhoging van het aantal mobiliteitscoaches opportuun is.

Wim Verheyden haalt ook aan dat Stijn Bex minister Ben Weyts in de plenaire vergadering van 17 oktober 2021 verweet dat die laatste met het nieuwe Leersteundecreet tot doel heeft om het gewone onderwijs minder inclusief te maken en de leerlingenaantallen in het buitengewoon onderwijs verder te doen stijgen. Daardoor zou de regering het probleem van het leerlingenvervoer eigenlijk bewust groter maken. Hierin merkt het Vlaams Belang een duidelijke inclusie-om-de-inclusieboodschap. Het Vlaams Belang ziet het anders: als buitengewoon onderwijs nodig blijkt voor een kind omdat zijn zorgnoden de kennis, kunde en organisatie van leraren en schoolteams in het gewoon onderwijs te boven gaan, dan is het in het belang van het kind beter om richting het buitengewoon onderwijs te vloeien, hoeveel leerlingen dat dan ook mogen zijn. De realiteit op de klasvloer weerlegt in deze vaak wat inclusiediehardes voor werkelijkheid achten.

Het voorstel van resolutie van Vooruit belicht de huidige problematiek op korte termijn voldoende, maar laat evenmin voldoende ruimte voor de voorbereiding van gedegen langetermijnhervormingen, met de nodige inspraak van de betrokken spelers. Er is ook geen termijn geplakt bij vraag 1 en vraag 3. Welke termijn verwacht Vooruit vanwege de regering?

Daarnaast mist het Vlaams Belang in voornoemde voorstellen ook een anticiperende meten-is-wetenaanpak. Het leerlingenaandeel in het buitengewoon onderwijs, zeker bij de brede types, fluctueert. Daardoor kan men niet zomaar voorspellende modellen maken op basis van de algemene demografische gegevens. Daar zijn het onderwijssegment en de zorgnoden van leerlingen vaak te specifiek voor. Anderzijds trokken heel wat directeurs uit het buitengewoon onderwijs al in mei-juni 2021 aan de alarmbel omtrent de nood aan capaciteit en bijkomend ook aan leerlingenvervoer, aangezien ze op dat moment de aanvragen en inschrijvingen voor het komende schooljaar al zagen binnenkomen. Vanuit Vlaanderen is daar amper zicht op, al houden bepaalde LOP's dit wel bij en communiceren ze daar proactief over. Volgens het Vlaams Belang is het interessant om hier te streven naar een meer gedegen structurele en meer proactieve monitoring van de vraag en het aanbod bij de scholen van het buitengewoon onderwijs. Dat is in elk geval beter dan enkel de algemene onderwijscapaciteitsmonitor om de drie à vier jaar.

Het voorstel van resolutie van de meerderheid haalt meer belendende percelen aan, maar blijft te braaf. De eerste vraag, namelijk om op korte termijn bijkomende inspanningen te leveren voor de meest problematische situaties, houdt bijvoorbeeld geen enkel concreet engagement in. Wat de minister in september 2021 heeft gedaan, zou ook aan die vraag beantwoorden, terwijl dat een druppel op een

hete plaat was. En zoals te verwachten viel, vermeldt het voorstel van resolutie nergens de voorgestelde maximumreistijd van 120 minuten.

2.3. Tussenkost van Martine Fournier

Voor *Martine Fournier* is het duidelijk dat de huidige toestand niet meer te aanvaarden is. De schrijnende gevallen moeten er op heel korte termijn uit. Er moet absoluut iets gebeuren aan de reistijden, maar ook aan het hele systeem. Moet ieder kind nog wel individueel afgehaald worden? In sommige gevallen kan het met gemeenschappelijke op- en afstapplaatsen, wat een serieuze tijdwinst kan opleveren. Er moet ook onderzoek gebeuren naar voor- en naschoolse opvang en naar de mobiliteitscoaches, die kinderen begeleiden tijdens het vervoer en een meerwaarde kunnen betekenen, niet alleen voor de reistijd maar ook voor de kinderen zelf. De meeste fracties spreken enkel over busvervoer, maar in een tijd van multimodaal vervoer zijn andere modi ook een piste.

De proefprojecten lopen al sinds 2017, veel te lang. De conclusies uit die projecten moeten zo snel mogelijk uitgevoerd worden.

Wat de reistijd betreft, is 120 minuten een nobel streven, maar in sommige gevallen is die limiet onmogelijk, bijvoorbeeld als de school heel ver van de woonplaats ligt. 1 uur per rit is niet altijd realistisch. De reistijd moet zo kort mogelijk zijn, maar men moet ook rekening houden met de specifieke situatie.

2.4. Tussenkost van Stijn Bex

Stijn Bex is blij met de grote urgentie en de vele voorstellen van resolutie. Enkel het Vlaams Belang heeft geen tekst ingediend over dit thema. Wim Verheyden en het Vlaams Belang hebben alle voorstellen van resolutie dan wel goed bekeken, maar waar is hun eigen voorstel?

Stijn Bex gaat in op de kritiek van Wim Verheyden. Groen heeft wel degelijk kennis genomen van de lopende proefprojecten en wil dat lessen die daaruit getrokken worden, snel in de praktijk worden gebracht. Wat het groeipad voor de middelen betreft, kijkt Groen niet naar een vast bedrag per school; Groen wil dat de budgetten de evolutie volgen van het aantal leerlingen in Vlaanderen dat nood heeft aan vervoer. Mobiliteitscoaches zijn inderdaad niet voor alle kinderen een oplossing, maar de zelfstandigheid die kinderen dankzij de hulp van een mobiliteitscoach krijgen, valt niet te onderschatten.

Stijn Bex wil vooral kijken naar de tussenkosten van de fracties die wel een tekstvoorstel hadden ingediend. De tussenkosten van sommige leden uit de meerderheid verontrusten hem.

Marino Keulen had het volgens Stijn Bex terecht over het probleem van het achterhaalde ICT-systeem. Maar men moet niet naar De Lijn kijken, maar naar de overheid zelf. De Lijn heeft bij de hervorming naar basisbereikbaarheid de boodschap gekregen dat het leerlingenvervoer behandeld zal worden door een mobiliteitscentrale, die binnenkort operationeel zal zijn. Het is logisch dat De Lijn binnen haar huidige budgettaire kader niet heeft geïnvesteerd in een performant ICT-systeem, dat nog voor zeer korte tijd de problematiek van het leerlingenvervoer kon opvangen. Met zijn praktische voorbeelden en hoe die beter moeten worden geregeld, heeft Marino Keulen wel gelijk, vindt Stijn Bex. Maar men moet dus niet met de vinger naar De Lijn wijzen, wel naar de Vlaamse overheid.

Men zegt dat hoe meer er gebeurt, hoe meer vraag er zal ontstaan. Dat vindt Stijn Bex wat wrang. Men moet vooral kijken naar welke kinderen recht hebben op dit systeem. Het is zoals met sociale huisvesting. Hier gaat het echter niet om

supergrote bedragen. Als er kinderen zijn voor wie het – en hier citeert Stijn Bex zijn collega – “nuttig en nodig” is om dergelijk transport te organiseren, dan luidt volgens hem de tegenvraag: “Gaan we dat als Vlaamse overheid niet doen?” Men moet dat, als het nuttig en nodig is, altijd doen.

Stijn Bex wordt vooral ongerust van de uitspraak van Kathleen Krekels. Hij vraagt zich af in welke mate dit voorstel van resolutie snel en grondig genoeg naar een oplossing zal zoeken. Kathleen Krekels zegt dat men er niet van kan uitgaan dat men voor elk kind vervoer zal kunnen regelen en de tijdsduur zal kunnen beperken. Stijn Bex vindt dat men ook hier moet bekijken voor wie welke oplossing nuttig en nodig is. Dat kan een uiteenlopend gamma van oplossingen zijn.

Men kan vaststellen dat het perfect mogelijk is om kinderen eerst collectief op te vangen en dan met een bus naar school te voeren, of om eerst op school te worden opgevangen waar ze door ouders zijn afgezet. Wanneer er dan nog een groep kinderen overblijft voor wie dat busvervoer moet gebeuren zoals vandaag, dan moet men ernaar streven om dat binnen de 120 minuten te doen.

Martine Fournier heeft volgens Stijn Bex gelijk dat er altijd voorbeelden kunnen worden gevonden van situaties waar die 120 minuten niet haalbaar zijn. Maar hij vindt het van te weinig ambitie getuigen om op basis van die paar voorbeelden te zeggen dat men geen enkele voorwaarde mag opleggen. Het doel moet zijn om dat voor alle leerlingen binnen de 120 minuten per dag te doen, wat nog altijd heel veel is.

Groen is aan het overleggen met Vooruit en de PVDA om te bekijken welke amendementen nog kunnen worden ingediend om het voorstel van resolutie van de meerderheid wel ambitieus genoeg te maken. Stijn Bex wil ook eerst de antwoorden nog horen.

2.5. Tussenkost van Loes Vandromme

Loes Vandromme spreekt haar waardering uit voor de sereniteit in dit debat. Toch vindt zij dat bepaalde zaken verkeerd in beeld worden gebracht. Voor zo'n complex probleem kan er in een vingerknip geen oplossing worden gevonden. Het voorstel van resolutie van de meerderheid stelt dat op korte termijn de meest problematische situaties moeten opgelost worden. De indieners roepen de Vlaamse Regering op om daar werk van te maken. Maar tegelijk moet er op langere termijn een fundamentele hervorming komen van het leerlingenvervoer voor het buitengewoon onderwijs. Loes Vandromme vindt dat wel ambitieus. Het heeft geen zin om aan cijferfetisjisme te doen. Men moet nu zeer ambitieus zijn en voor elke situatie een oplossing vinden.

Stijn Bex had het in zijn eerste tussenkost over inclusief onderwijs. De CD&V-fractie heeft er volgens Loes Vandromme altijd voor gepleit om het gewoon en het buitengewoon onderwijs op een continuüm te plaatsen en om ervoor te zorgen dat ze naar elkaar kunnen toegroeien op één campus. De problematiek van het leerlingenvervoer zou ook moeten gekoppeld worden aan bijvoorbeeld de scholenbouw die vorm geeft aan de inclusieve werking en het samenbrengen van buitengewoon en gewoon onderwijs. Ook in het kader van het Leersteundecreet kunnen daar belangrijke stappen worden gezet.

Verschillende fracties verwezen naar het recht op onderwijs. Voor de CD&V-fractie is zowel het buitengewoon als het gewoon onderwijs regulier onderwijs. Loes Vandromme hoort sommige leden dat onderscheid wel maken.

Volgens de spreker kan voor de hervorming van het leerlingenvervoer het instrument van de tussenkost in de reiskosten een rol blijven spelen bij het vrijwaren van de vrijheid van onderwijs en de keuzevrijheid van ouders en kinderen. Dat zit

in een aantal decreten ingebakken. Bij de hervorming van het leerlingenvervoer – per bus of met andere modi – moet die tussenkomst in de reiskosten behouden blijven. Het kan niet de bedoeling zijn dat de hervorming inhoudt dat leerlingen bijvoorbeeld het recht op de tussenkomst in de reiskosten verliezen als ze kiezen voor een andere school dan deze die hun wordt toegewezen. De keuzevrijheid en de vrijheid van onderwijs moeten niet alleen worden gekoesterd in het gewoon onderwijs maar zeker ook in het buitengewoon onderwijs. Dat is volgens de CD&V-fractie het toppunt van inclusiviteit.

2.6. Tussenkomst van Johan Danen

Johan Danen stelt dat de problematiek van het busvervoer niet op zichzelf staat, maar het gevolg is van een aantal beleidskeuzes die al gemaakt zijn en die in de toekomst nog zullen worden gemaakt. Het probleem dat er nu is, moet uiteraard op korte termijn worden opgelost, vindt Johan Danen. Niemand betwijfelt dat.

Voor de korte termijn vraagt Johan Danen aan de meerderheid om niet te vervallen in simplisme. Minister Ben Weyts zei in de plenaire vergadering van 17 november 2021 dat hij het aantal rechthebbenden zou proberen te verminderen en een aantal kinderen en jongeren niet meer met de bus zou laten reizen. Johan Danen maakt zich daar zorgen over. Het klopt wel dat een aantal kinderen en jongeren op een andere manier op school zou kunnen geraken, maar het zal niet de helft zijn. Johan Danen roept op om een en ander globaal te bekijken en om er vooral van uit te gaan dat er heel veel verschillende maatregelen zijn die elk een stukje van de oplossing moeten aanbrengen. Men mag niet vervallen in simplisme. Er moet werk worden gemaakt van maatwerk. Half november 2021 was in een reportage in *De Afspraak* te zien dat sommige jongeren een rit van 200 kilometer moeten maken om een school te bereiken die op 35 kilometer ligt. Voor zo iemand is misschien een taxi of een minibus veel geschikter. Er zijn dus heel veel maatregelen op maat nodig op korte termijn.

Sommigen zeggen dat moet bekeken worden wat in het buitenland gebeurt. Maar volgens Johan Danen is er een fundamenteel verschil: het aandeel kinderen in het buitengewoon onderwijs is er veel kleiner dan in Vlaanderen, maximum 1 of 2 procent. Het probleem is dus veel minder groot dan hier, waar dat aandeel 6 of 7 procent is. Dat maakt volgens Johan Danen een wereld van verschil.

Een derde kortetermijnoplossing gaat over de mobiliteitscoach. Zijn fractie gelooft daar ook in. In de regio's waar dat goed uitgebouwd is, leren de kinderen het best het reguliere openbaar vervoer te gebruiken. In Zuid-Limburg en West-Vlaanderen is het openbaar vervoer niet goed uitgebouwd en liggen de scholen voor buitengewoon onderwijs perifeer. Daar moet men een paar keer overstappen. Jongeren met bepaalde problemen kunnen dat niet aan. Bij het overstappen kunnen allerlei calamiteiten gebeuren, die bijkomende problemen veroorzaken.

Met betrekking tot de lange termijn is er het Leersteundecreet. Johan Danen meent dat de oplossing ligt in het werken aan meer inclusief onderwijs. Dat betekent niet dat alle scholen voor buitengewoon onderwijs meteen moeten worden afgeschaft, maar wel dat gewone scholen inclusiever moeten worden gemaakt. Het probleem van de lange rijtijden is dat jongeren niet in de buurt van een gepaste school wonen. Maar er zitten vandaag heel wat kinderen in het buitengewoon onderwijs, terwijl ze ook in het gewoon onderwijs zouden terechtkunnen indien die scholen beter ondersteund zouden worden. Kinderen en jongeren te lang op de bus laten zitten is inderdaad een schending van de mensenrechten. Maar kinderen of jongeren buitengewoon onderwijs laten volgen terwijl ze evengoed gewoon onderwijs zouden kunnen volgen, is ook een schending van de kinderrechten. Daarom moet er worden gewerkt aan meer inclusief onderwijs, zodat kinderen meer in hun buurt naar school kunnen. Dat zal het vervoersprobleem verkleinen.

Het succes van het buitengewoon onderwijs heeft als ongewenst neveneffect dat de kinderen veel te ver naar school moeten gaan. Nu moeten er bijkomende middelen gaan naar het busvervoer. Maar er moet ook over worden nagedacht om bijkomende middelen te geven aan gewone scholen om ook leerlingen met leerproblemen en bepaalde problematieken beter te ondersteunen. Dat zou ook, vindt Johan Danen, getuigen van vrijheid, van een goed en toekomstbestendig beleid. De Groenfractie is daarin niet dogmatisch. Zij ziet enkel dat dat in sommige van de omringende landen een succesrijke formule is. Johan Danen begrijpt niet waarom in Vlaanderen meer kinderen in het buitengewoon onderwijs moeten zitten dan in Nederland, Finland, Duitsland of Frankrijk.

2.7. Tussenkomen van Els Robeyns

Els Robeyns meent, in tegenstelling tot Kathleen Krekels, wel dat een overheid in het welvarende Vlaanderen ervoor moet zorgen dat alle kwetsbare kinderen op een menswaardige manier op school geraken. In een warm Vlaanderen zou de Vlaming mogen verwachten dat de overheid voor hem zorgt, hem vooruithelpt en daartoe de nodige daadkracht in haar beleid opneemt.

Marino Keulen zei dat ouders op de overheid moeten kunnen rekenen om hen vooruit te helpen, noteerde *Els Robeyns*. Maar spijtig genoeg ontbreekt het de Vlaamse Regering vaak aan daadkracht. Zij holt altijd achter de feiten aan. Minister Lydia Peeters zei op 17 november 2021 dat ze onmiddellijk in actie geschoten is nadat ze kennis had genomen van deze schrijnende situatie en dat ze in september 1,8 miljoen euro had vrijgemaakt. De spreker wijst erop dat die verhalen al jaren bekend zijn. Bovendien wist iedereen dat die 1,8 miljoen euro een druppel op een hete plaat is. De minister beseftte dat ook zelf, want zij zei dat er minstens 40 miljoen euro extra nodig is om het probleem structureel op te lossen. *Els Robeyns* vreest dat het voorstel van resolutie van de meerderheid een druppel op een hete plaat zal zijn. Ze ziet geen structurele oplossing om er op korte termijn voor te zorgen dat geen enkel kind onmenselijk lang op een bus moet zitten. Kathleen Krekels bevestigde dat volgens *Els Robeyns*. Straffer nog, zij vond het misschien zelfs niet nodig er iets aan te doen.

Els Robeyns haalt drie zaken aan in het voorstel van resolutie van de meerderheid. Er is ten eerste nergens sprake van een maximale reistijd. Er is niet eens een doelstelling om een redelijke reistijd na te streven. Er is ten tweede geen enkele garantie op extra middelen. In punt 10° staat: "voor de hervorming – zoals hierboven is bepaald – in te zetten op een hogere efficiëntie bij de aanwending van de middelen en zo nodig de noodzakelijke middelen uit te trekken". De minister heeft gezegd hoeveel er nodig is: 40 miljoen euro. Maar in dat bedrag is niet in de begroting voorzien. Ten derde is er geen decretale verankering. *Els Robeyns* vindt dat zorg voor de meest kwetsbaren in de samenleving, hier in de vorm van een degelijke toegang tot onderwijs, decretaal verankerd mag worden. Op die manier kan niet alleen de reistijd decretaal verankerd worden, maar kunnen er ook kwalitatieve richtlijnen worden opgelegd aan de aanbieders van vervoer. Vooruit heeft in die zin al een voorstel van decreet ingediend (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 940/1).

Els Robeyns is bang dat het voorstel van resolutie van de meerderheid in de praktijk een lege doos zal blijven. Het bevat veel mooie intenties, die die ouders al jarenlang als antwoord krijgen, maar biedt geen structurele oplossing op korte termijn. De linkse oppositie zal een aantal amendementen op dat voorstel van resolutie indienen.

2.8. Tussenkomen van Koen Daniëls

Koen Daniëls bedankt alle fracties die de moeite hebben gedaan om een voorstel van resolutie te maken. Ze zijn daarmee bezig geweest, ze hebben teksten en de

realiteit geanalyseerd, en ze hebben overleg gepleegd. Koen Daniëls doet de feitelijke vaststelling dat het Vlaams Belang geen voorstel van resolutie heeft ingediend.

Als er een gemakkelijke oplossing zou zijn, zou geen enkele politicus van geen enkele partij in het verleden die oplossing hebben laten liggen. Maar de realiteit is anders.

Het ene schooljaar is het andere schooljaar niet. Als er in het Waasland, de regio van Koen Daniëls, één leerling extra in type 6 of 7 is, moet hij ofwel naar Gent of naar Antwerpen omdat die scholen daar liggen. Daardoor kan de planning van vandaag morgen niet meer geldig zijn. Dan is er een tweede vaststelling. Kinderen van gescheiden ouders verblijven de ene week hier en de andere week daar. Ook dat heeft een invloed op het traject van de bus. Een derde vaststelling is dat het mogelijk is dat een school van het juiste type vlakbij is, maar dat de capaciteit van die school vol is. Dan moet de bus naar een verder gelegen school. Jos D'Haese maakt volgens Koen Daniëls abstractie van deze realiteiten. Jos D'Haese zal waarschijnlijk zeggen dat er dan maar een helikopter moet worden ingezet of dat er plots voor die ene leerling een school moet worden bijgebouwd. Koen Daniëls dankt de leden van Groen, Vooruit en het Vlaams Belang, die volgens hem wel realiteitszin aan de dag leggen. Maar filmpjes op Instagram en Twitter plaatsen is gemakkelijker dan een oplossing ten gronde.

Iedereen heeft volgens Koen Daniëls de evaluatie gelezen van het pilootproject Leerlingenvervoer van het Instituut voor Mobiliteit van de Universiteit Hasselt en de Thomas Morehogeschool, veronderstelt Koen Daniëls. Het telt 337 pagina's. Men kon daarin ook kennismaken van alle initiatieven en checklists. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen buitengewoon basisonderwijs en buitengewoon secundair onderwijs, afhankelijk van het type, de modi en het traject. Daarover gaat het voorstel van resolutie van de meerderheid: het wil een duurzaam systeem opzetten, bestaande uit verschillende, eventueel multimodale alternatieven voor collectief leerlingenvervoer per bus, zodat diegenen die vervoer nodig hebben, kunnen rekenen op kwaliteitsvol leerlingenvervoer. De focus moet hierbij liggen op de noden en de perspectieven van de respectieve leerlingen. Het is zoals Stijn Bex zei, elkeen ophalen aan de voordeur en afzetten aan de voordeur leidt tot die gigantische verschillen. In Gent bijvoorbeeld gaat er veel tijd verloren door het nieuwe mobiliteitsplan. Er zijn ook de ochtendfiles. Dat kan niet worden opgelost met enkel wat extra geld. Als men de bussen ontkoppelt, blijft er het probleem dat Marino Keulen al aanhaalde. Daarom is men met het rapport van de universiteit aan de slag gegaan. Men beseft dat men het anders zal moeten organiseren. Daarmee worden geen leerlingen weggeduwd. De mobiliteitscoaches zorgen daarvoor. De voor- en naschoolse opvang doet dat evenzeer.

Er wordt wel degelijk een doel gesteld, aldus Koen Daniëls, en wel in punt 9°: "in het voorjaar 2022 over te gaan tot een eerste principiële goedkeuring van de regelgevende teksten daarover om het geheel van de hervorming mogelijk te maken". Die regelgeving bestaat uit decreten, maar er zijn ook besluiten en omzendbrieven. Decreten gaan enkel over de grote lijnen, niet over de operationele zaken.

De verkokering tussen de entiteiten is ook opgenomen in het voorstel van resolutie. De meerderheid neemt vijf ministers mee in het bad. Koen Daniëls vindt dat dit pingpongen moet stoppen. Daar heeft niemand iets aan, zeker de kinderen en de ouders niet.

Bij Groen hoort Koen Daniëls warm en koud tegelijk. Men zegt dat het probleem ontstaat door het succes van het buitengewoon onderwijs. Maar dat succes komt er ook omdat ouders samen met leerkrachten en CLB's vinden dat zij in dat buitengewoon onderwijs de kinderen maximale leeransen kunnen geven. Maar is het ook draagbaar voor de leerkrachten? Men kan niet tegelijkertijd zeggen dat de leerkrachten onder druk staan en aan de andere kant dat alle kinderen met eender

welke beperking zomaar terecht kunnen in het gewoon onderwijs, met ondersteuning en dergelijke meer. De realiteit is anders. Daarom, aldus Koen Daniëls, werden in punt 11° alle opties opgenomen om te werken aan een spreiding van de capaciteit van types en onderwijsvormen. Met een vingerknip oplossing is dat niet mogelijk. Er zijn verschillende onderwijstypes. Het basisaanbod is helemaal iets anders. Dat gaat over kinderen met licht mentale beperkingen en leerstoornissen. In type 6 en 7 gaat het over kinderen die doof of blind zijn. In type 9 gaat het over kinderen met autisme. Daar zijn zowel kinderen bij die mee kunnen op de bus als kinderen die al zenuwachtig zijn als ze in het gezelschap verkeren van drie andere kinderen. Volgens Koen Daniëls maakt een aantal leden daar te gemakkelijk abstractie van. De meerderheid wil die nuance brengen. Er moet worden gewerkt aan de capaciteit en aan de types. Waar nodig moet de bestaande capaciteit worden uitgebreid. Koen Daniëls denkt aan type 3, de kinderen met gedragstoornissen. Er moet ook worden gewerkt aan de mogelijkheid om nieuwe scholen op te richten. Momenteel zijn daar twee types voor nodig. Er moet ook worden gewerkt aan de campussen, waar zowel gewoon als buitengewoon onderwijs vertegenwoordigd zijn. Maar als men dat doet, kan men daar niet alle types en alle onderwijsvormen – het buso en de onderwijsvormen 1, 2, 3 en 4 – samenbrengen. Het ene kind in het buitengewoon onderwijs is immers het andere niet.

Het meest urgent is volgens Koen Daniëls om op korte termijn bijkomende inspanningen te leveren om de meest problematische situaties op te lossen. Welke situaties zijn dat dan? De spreker vraagt om de studie van de Universiteit Hasselt en de Thomas More hogeschool daarover te bekijken. Hij dankt de leden van de meerderheid voor dit heel sterke signaal.

Koen Daniëls benadrukt dat iedereen wil dat kinderen in het buitengewoon onderwijs op een goede manier op school raken. Hij verwijst naar de eerder aangehaalde mobiliteitscoaches om kinderen te helpen, maar ook naar de bus of de fiets. De spreker haalt het voorbeeld aan van iemand die op twintig minuten stappen van de school woont, maar toch de bus neemt die voor de deur stopt en dan anderhalf uur onderweg is. Wil men dan dat er een aparte bus is of een taxi die dat kind ophaalt? Dat staat toch haaks op de visies op mobiliteit van de verschillende partijen die aan het woord zijn geweest?

Hij dankt de leden die daar met enige rationaliteit, kennis van zaken en realiteitszin naar willen kijken. Dat is ook wat in het voorstel van resolutie van de meerderheid is opgenomen. De spreker hoopt dat het debat ook met die realiteitszin en kennis van zaken verder kan worden gevoerd. Hij is blij dat iedereen in het parlement dit nu wil aanpakken, vandaar ook het voorstel van resolutie van de meerderheid.

2.9. Tussenkomen van Marino Keulen

Marino Keulen noemt het een verdienste van minister Lydia Peeters dat ze zich niet wegstoep en dat ze dit probleem mee op de politieke agenda plaatst. De meerderheidspartijen doen een oproep naar de hele Vlaamse Regering en alle andere welwillende actoren in de 'société civile', te beginnen met de lokale besturen, om de schouders onder dit probleem te zetten. De spreker stipt aan dat in Lanaken elke dag 650 kinderen vanuit Maastricht les komen volgen in het lager en middelbaar onderwijs. Dat heeft onder meer ook te maken met de kostprijs, zowel van het onderwijs zelf als van de voor- en naschoolse opvang, die in Nederland twee tot drie keer hoger is dan in Vlaanderen.

Marino Keulen herinnert aan een uitspraak van voormalig onderwijsminister Frank Vandenbroucke, die zei dat het Vlaamse onderwijs als een Formule 1-bolide is: heel goed en performant voor sterke kinderen, maar diegenen die iets zwakker zijn, vallen uit de boot. Vroeger deden ouders er alles aan om hun kinderen niet naar het buitengewoon onderwijs te sturen, want dat vond men een schandvlek

voor de hele familie. Toen stuurde men de kinderen die het wat moeilijker hadden de grens over. In Maastricht en omgeving behoorden die dan tot de middelmaat, omdat daar op een andere manier wordt lesgegeven. Dat is een historische realiteit. Vandaag is het buitengewoon onderwijs hier van topkwaliteit, met omkadering. Zo kunnen ook kinderen met misschien iets minder talenten of met bepaalde beperkingen toch tot wasdom komen en hun plaats in het volwassen leven opeisen.

Dat brengt de spreker bij de welzijnsparadox. Als de stad of gemeente dat morgen in handen neemt en een bus inlegt voor 27 kinderen, zullen sommige ouders die dat vandaag zelfstandig organiseren, hun kinderen daar ook mee meegeven. Dat is nu eenmaal de welzijnsparadox: de kwaliteit van de instellingen en de dienstverlening is dermate goed dat er geen drempel meer bestaat om daar een beroep op te doen. Daardoor lijkt het soms alsof daar alsmaar meer geld naartoe gaat en de put alsmaar dieper wordt. Eigenlijk is dat de ultieme erkenning van de kwaliteit van de dienstverlening.

Marino Keulen vindt het nog altijd een heel sereen debat. Hij haalt een voorbeeld aan dat Koen Daniëls tijdens de meerderheidsbesprekingen gaf, namelijk dat van de dovenscholen. Als men wil dat kinderen uit het Waasland 's morgens naar de dovenschool in Antwerpen kunnen, en dat mag niet langer dan zestig minuten duren, dan zou men voor hen allemaal, gezien de filedruk die daar heerst, een helikopter moeten kopen, anders zou dat niet lukken. Dat zijn soms de praktische beperkingen van een voluntaristisch beleid, een beleid dat noden erkent en die wil aanpakken. Marino Keulen besluit dat de vingerknip of de toverstaf hier niet zal helpen. Het zal een kwestie zijn van budgetten, van organisatievermogen en van aanklampend beleid, dat werk maakt van het wegwerken of het milderen van dit probleem.

2.10. Tussenkoms van Jos D'Haese

Jos D'Haese vindt dat Marino Keulen net de essentie van de zaak heeft weergegeven: het gaat niet over de toverstaf, maar over de budgetten. Hij is blij dat het debat, na alle tussenkoms van de meerderheid, net op dat essentiële punt belandt. Tot hiertoe was het debat exact verlopen zoals de spreker had verwacht, maar Marino Keulen heeft dat nu doorbroken door op het einde van zijn interventie recht naar de essentie van de zaak te gaan: het gaat niet over een toverstaf, het gaat over budgetten.

Jos D'Haese is het ook eens met Marino Keulen dat politiek nooit mag berusten. Helaas kan hij uit de tussenkoms, uit het voorstel van resolutie van de meerderheid en uit de verklaringen van de ministers niet anders dan afleiden dat er toch een stuk berusting is in de situatie zoals ze vandaag is. Hij heeft namelijk nergens een engagement gehoord om ouders en kinderen een garantie te bieden op het respecteren van hun rechten. De spreker heeft veel goede intenties gehoord, maar de garantie dat men die kinderrechten niet zal schenden, heeft hij van niemand gehoord. Er is integendeel gezegd dat men er niet van kan uitgaan dat men voor elk kind vervoer zal kunnen regelen of dat men de tijdsduur zal kunnen beperken. Jos D'Haese vindt dat men daar, in een van de rijkste regio's ter wereld, wel van kan uitgaan. Sterker nog, dat moet het uitgangspunt zijn. De spreker heeft daarentegen alle mogelijke variaties gehoord op 'men moet realistisch zijn'. Over welk realisme spreekt men dan? Is dat het realisme van de driejarige Finn, die om half zes moet opstaan om op de bus te stappen en die 's avonds om half acht thuis is? Of spreekt men over het begrotingstechnische realisme? Het antwoord is het tweede, zoals Marino Keulen heeft gezegd: het gaat over de budgetten. Jos D'Haese concludeert dat de leden van de meerderheid vanuit een ander realisme vertrekken dan dat van de duizenden kinderen van wie elke dag de rechten worden geschonden door het beleid van de meerderheid.

Jos D'Haese wijst Loes Vandromme erop dat iedereen het erover eens is dat buitengewoon onderwijs een even volwaardige vorm van onderwijs is als aso, bso en tso. Maar zou Loes Vandromme het accepteren dat in aso, bso, tso en kso leerlingen structureel te laat op school komen, dat ze structureel lessen missen, doordat de overheid er niet in slaagt om hen op tijd op school te krijgen? Het antwoord is neen, maar waarom accepteert ze dat dan wel voor het buitengewoon onderwijs? De spreker heeft heel veel creatieve zaken gehoord, en hij wil het daar allemaal over hebben, maar niet nu. Nu moet het gaan over hoe er op korte termijn voor kan worden gezorgd dat die schendingen van kinderrechten stoppen.

Het lid onderschrijft dat het probleem complex is en niet in oneliners te vatten. Maar de realiteit is dat, hoewel het ene schooljaar het andere niet is, de reistijd wel ieder jaar toeneemt. Dat is niet door het mobiliteitsplan in Gent of door het Nederlandse onderwijs, maar doordat het aantal leerlingen stijgt en het budget niet volgt. Dat is ook wat de ministers zelf zeggen. Natuurlijk kan men nooit alles oplossen met één simpele maatregel en natuurlijk zullen er altijd uitzonderingen zijn die heel ver wonen, maar het gaat hier over een gemiddelde reistijd van 213 minuten per dag, of meer dan anderhalf uur heen. De essentie van de zaak is dat kinderen ook heel lang onderweg zijn naar scholen die niet zo ver gelegen zijn, omdat er te veel andere leerlingen moeten worden opgepikt. Dat kan worden opgelost met meer budget, voor meer bussen, buschauffeurs en begeleiders. Daarmee koopt men tijd om te gaan zoeken naar andere oplossingen en alle creativiteit de vrije loop te laten.

Jos D'Haese merkt op dat het voorstel om met meer geld voor oplossingen te zorgen niet van hemzelf komt, maar van de minister van Mobiliteit. Zij heeft er zelfs een bedrag op gekleefd: 40 miljoen euro. Kathleen Krekels heeft ook een bedrag van 40 miljoen euro genoemd, maar volgens de spreker is er nergens recent 40 miljoen euro in het leerlingenvervoer voor buitengewoon onderwijs geïnvesteerd (zie voetnoot 1). Er is wel 1,8 miljoen euro geïnvesteerd, maar dat heeft weinig geholpen. 40 miljoen euro is wel exact het bedrag dat volgens de minister nodig is om dit op te lossen, maar dat moet dan wel geïnvesteerd worden.

Jos D'Haese erkent dat de extreme gevallen van kinderen die 88 kilometer van een onderwijsinstelling wonen, niet opgelost kunnen worden door nu extra te investeren in bussen. Maar is er iemand van de meerderheid die durft te zeggen dat als er nu fors extra wordt geïnvesteerd in meer bussen, chauffeurs en begeleiders, er niet voor de overgrote meerderheid van de kinderen een oplossing kan worden geboden? Het lid herhaalt zijn vraag om, terwijl die noodmaatregelen worden genomen, in de verenigde commissies na te denken over alle mogelijke andere oplossingen op lange termijn.

Er is al gezegd dat De Lijn het leerlingenvervoer binnenkort moet afstoten. Jos D'Haese merkt op dat dat door ander wanbeleid binnen het Departement MOW uitgesteld is. Men kan nu niet van De Lijn verwachten dat ze fors gaat investeren in digitalisering in een afdeling waarvan ze niet weet hoelang ze die nog mag houden. Daar moeten vanuit de regering inspanningen rond geleverd worden.

De vraag waar Jos D'Haese mee blijft zitten, is waarom de leden van de meerderheid geen einde willen maken aan die schendingen van de kinderrechten door extra budget vrij te maken voor extra bussen, chauffeurs en begeleiders. Is er een andere dan een budgettaire reden? Als het over de uitzonderingen gaat, waarom wordt dat niet opgenomen in het voorstel van resolutie? Bijvoorbeeld dat men onder een ritduur van een uur blijft, behalve daar waar het fysiek niet mogelijk is. De PVDA staat daarvoor open, maar de meerderheidspartijen schrijven dat soort garanties niet in in hun voorstel van resolutie.

Jos D'Haese had overigens van minister Lydia Peeters begrepen dat de meest problematische situaties al waren aangepakt met de 1,8 miljoen euro. Nu gaat men opnieuw de meest problematische situaties aanpakken, maar dat is nu net het probleem met dat begrip: het is een zak waar men eender wat kan insteken. De spreker weerlegt voorts de kritiek van cijferfetisjisme: doelstellingen opleggen voor kinderrechten is geen cijferfetisjisme. Als dat cijferfetisjisme is, kan men meteen alle doelstellingen begraven. Het gaat bovendien om een voorstel vanuit de Kinderrechtencoalitie, die als taak heeft om de kinderrechten in Vlaanderen te beschermen. Die doelstelling overnemen in het parlement als een goede doelstelling om naartoe te werken, wordt dan cijferfetisjisme genoemd. Waar is men dan mee bezig?

Wat houdt de leden van de meerderheid tegen om vandaag extra te investeren om op korte termijn heel wat noden te kunnen opvangen? Jos D'Haese herhaalt dat dat geen oplossing zal bieden voor alles, maar dat hij daarna openstaat voor alle mogelijke oplossingen. Maar wat houdt de meerderheid tegen om vandaag aan de regering te zeggen dat die dagelijkse schendingen van kinderrechten niet kunnen? Het enige wat nodig is om dat voor een groot deel van de mensen op te lossen, zijn centen. De PVDA vraagt dat die centen op tafel worden gelegd. Waarom wil de meerderheid dat niet doen?

2.11. Tussenkost van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels excuseert zich voor haar verspreking in verband met de 40 miljoen euro die al zou geïnvesteerd zijn. Dat bedrag is inderdaad niet uitgegeven (zie voetnoot 1).

Het stuit haar tegen de borst dat er telkens opnieuw wordt geïnsinueerd dat de N-VA-fractie tegen inclusie zou zijn. Dat is niet zo. Het is niet omdat de N-VA voor het buitengewoon onderwijs is, dat ze tegen inclusie is. De N-VA denkt gewoon dat het buitengewoon onderwijs voor sommige kinderen echt het enige onderwijs is waar zij maximaal tot ontwikkeling kunnen komen. Johan Danen stelde dat er nog steeds kinderen in het buitengewoon onderwijs zitten die daar, mits een betere ondersteuning in het gewone onderwijs, niet horen te zitten, maar na de hele geschiedenis van het M-decreet zou hij toch moeten weten dat het niet zo simpel te stellen is.

Er zijn al veel inspanningen geleverd om scholen te ondersteunen zodat zij kinderen met extra noden kunnen opvangen in hun onderwijssysteem, maar dat blijkt erg moeilijk te zijn, omdat zij nu eenmaal niet alle tools en mogelijkheden hebben die binnen het buitengewoon onderwijs wel voorzien worden. Kathleen Krekels pleit voor het nodige realisme. De leerkrachten proberen ieder kind te geven wat nodig is, maar soms gaat het gewoon niet en is het buitengewoon onderwijs nodig om aan die kinderen wel die maximale ontwikkelingskansen te kunnen geven. De N-VA is niet tegen inclusie, maar wel voor buitengewoon onderwijs. Dat is geen tegenspraak. Het is een noodzakelijke vorm van onderwijs. Kathleen Krekels is er trots op dat Vlaanderen dat op deze manier heeft georganiseerd en blijvend kan organiseren.

Het Vlaams Belang stelde voor om de scholen aan te stellen als organisator van het vervoer van het buitengewoon onderwijs. Kathleen Krekels zegt niet dat dat geen goed voorstel is, maar vindt wel dat het berekend moet worden. Het leerlingenvoer van het buitengewoon onderwijs moet zo efficiënt mogelijk zijn, zodat het aan iedereen ten goede komt. Ook in de pilootprojecten wordt dat soms gesuggereerd, en dus moet die oefening inderdaad misschien wel eens bekeken worden, om te zien of dat efficiënter zou zijn en of het in een redelijke budgettering kan. Er wordt al een groot bedrag geïnvesteerd in dat leerlingenvoer. Kathleen Krekels wil dat dat zo efficiënt mogelijk wordt ingezet.

De N-VA wil kijken naar wat de noden en de mogelijkheden zijn van elk kind dat momenteel in het buitengewoon onderwijs zit en dat nu vervoer krijgt. Als voor dat kind nog vervoer nodig is, zal daar uiteraard voor gezorgd worden. Ofwel kan er een alternatief gevonden worden, via mobiliteitscoaches. Kathleen Krekels benadrukt dat niet elk kind in het buitengewoon onderwijs even kwetsbaar is in de zin van onzelfstandigheid of onzelfredzaamheid. Sommige kinderen die naar het buitengewoon onderwijs gaan, kunnen echt wel worden toegeleid naar een bepaalde vorm van zelfredzaamheid om zich op een andere manier richting de school te bewegen.

Kathleen Krekels wijst erop dat ook de mogelijkheid van de ouders in dit debat moet worden meegenomen. Daarom is de piste van de voor- en naschoolse opvang ook zo belangrijk. Doordat er geen voor- en naschoolse opvang was in het buitengewoon onderwijs, zaten de ouders heel beperkt qua tijd om hun kind te brengen en op te halen. Met voor- en naschoolse opvang kan men de ouders ook tijd en ruimte geven om zelf hun kind te brengen en op te halen. Het lid ziet daar in de eigen gemeente mooie voorbeelden van. Door het organiseren van voor- en naschoolse opvang in het buitengewoon onderwijs kunnen sommige ouders hun kind nu zelf brengen, waardoor het niet zo lang op de bus moet zitten. Ze kunnen op tijd op het werk zijn, en 's avonds op tijd weer in de opvang om het kind zelf op te halen. Dit is geen oplossing voor iedereen, maar wel voor een deel van de kinderen. En elk kind dat niet op de bus hoeft te zitten, maakt dat de busuren realistischer kunnen worden ingekort.

Jos D'Haese vroeg om het op korte termijn op te lossen met meer budgetten en de alternatieven dan later te bekijken, maar voor Kathleen Krekels is het een enerverhaal. De inspanningen van de proefprojecten zullen gehonoreerd worden en tot uitvoering gebracht worden. Dat is wat de meerderheid in het voorstel van resolutie vraagt en wat ook minister Ben Weyts en minister Lydia Peeters al gesteld hebben: ze zullen die zaken die uitgeteerd zijn, meenemen en bekijken in welke mate ze die kunnen inzetten. Uiteraard moet het wel altijd ten goede komen van het busvervoer, dat moet worden ingekort.

De meerderheid wil zich niet vastpinnen op een maximale reistijd van 120 minuten, maar pleit daarentegen voor realisme. Ze merkt op dat ze zelf al snel twee uur met de bus onderweg zou zijn naar haar werk, en dat men het verkeer en de filevorming immers niet in de hand heeft. Ook de meerderheid wil graag streven naar een maximale reistijd van 120 minuten. Maar ze is het er niet mee eens dat de meerderheid niets onderneemt om in te gaan tegen de schendingen van de rechten van het kind. De spreker benadrukt nog eens dat de meerderheid daar zeker werk van wil maken.

Er wordt ook gepleit voor een verhoging van de budgetten. Kathleen Krekels merkt daarbij op dat er in 2013 50.844 leerlingen in het buitengewoon onderwijs zaten, tegenover 50.587 leerlingen in 2021. Ze erkent dat de budgetten niet gewijzigd zijn, maar blijkbaar zijn ook de leerlingenaantallen niet grondig veranderd. En toch is de ritduur langer geworden. Dat is dus niet alleen het gevolg van de budgetten, geeft ze aan, maar ook van alle andere maatschappelijke situaties die invloed hebben op dat leerlingenvervoer. Ze wil benadrukken dat deze problematiek niet zo eenvoudig is, anders was er allang een oplossing gekomen.

De oefening moet worden gemaakt, en ze meent dat het voorstel van resolutie van de meerderheid een heel duidelijke opdracht geeft aan de Vlaamse Regering om daar met spoed werk van te maken. Ze gaat ervan uit dat daar ook regelmatig vragen om uitleg over zullen worden gesteld, in beide commissies. Kathleen Krekels besluit dat er voortgang moet worden gemaakt in dit dossier, maar dat moet wel binnen een realistisch kader gebeuren.

2.12. Tussenkost van Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers wijst erop dat het voorstel van Wim Verheyden een voorstel was van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Ze erkent dat dat voor sommige scholen een winst zal betekenen, maar voor sommige scholen ook niet. Daarom vraagt haar partij of dat ten minste al kan worden onderzocht, en of het werkveld daarbij kan worden betrokken.

Ze is het eens met wat Kathleen Krekels zegt over inclusie en over het buitengewoon onderwijs als volwaardige speler. Maar dan moet men ook voldoende budget voorzien voor dat onderwijssegment en het vervoer daarnaartoe. De spreker heeft het gevoel dat deze overheid daar op korte termijn te weinig ambitie rond heeft.

Tijdens de plenaire vergadering van 17 november 2021 werden er verschillende actuele vragen gesteld over deze problematiek, waarop er drie voorstellen van resolutie werden ingediend door de linkse oppositiepartijen. Ze kon zich toen ook vinden in het voorstel van Vooruit. Het leek haar dan ook vreemd om dan nog eens een voorstel van resolutie in te dienen als er al een goed voorstel was dat ze kon steunen. Ze noemt de kritiek van Koen Daniëls en Stijn Bex dan ook een beetje kinderachtig. Als een resolutie ervoor zou kunnen zorgen dat het probleem opgelost raakt, dan was het allang opgelost. Roosmarijn Beckers vindt dat een voorstel van resolutie ook niet kan worden beschouwd als een soort toegangsticket om te kunnen deelnemen aan een debat. Dit debat moet sereen worden gevoerd, en er mogen geen politieke spelletjes gespeeld worden ten koste van deze kwetsbare kinderen.

Ze drukt haar waardering uit voor de leden die dit debat wel sereen voeren. Ze vond het voorstel van Loes Vandromme rond de campusscholen zeer goed; dat voorstel moet zeker bekeken worden. Maar dat is iets voor de lange termijn, en zal het probleem van vandaag niet oplossen. Verder prijst ze ook de constructieve houding van Johan Danen, die altijd goed meedenkt, net zoals Kathleen Krekels. Het is op die manier dat men tot oplossingen moet komen.

De spreker vindt dit debat ook een omkering van de realiteit. Zij behoort tot een oppositiepartij, terwijl de partij van Koen Daniëls al enige tijd deel uitmaakt van de regering. Het is dan ook aan zijn partij om dit op te lossen, en de oppositiepartijen zullen steun bieden waar nodig. Nu stellen dat haar partij niet wakker ligt van deze problematiek omdat ze geen voorstel van resolutie heeft ingediend, dat klinkt voor haar als een politiek spel.

2.13. Tussenkost van Johan Danen

Johan Danen gaf eerder al aan dat er zeker kortetermijnoplossingen moeten komen. Hij vond de tussenkost van Kathleen Krekels zeer interessant, omdat ze daarin heeft gepleit voor inclusief onderwijs, dat naast het buitengewoon onderwijs kan bestaan. Hij is benieuwd of minister Ben Weyts dat ook vindt, want die gaf aan het buitengewoon onderwijs te willen versterken en verruimen, wat wellicht zou betekenen dat er nog meer kinderen in het buitengewoon onderwijs zitten. Dat is volgens Johan Danen allesbehalve inclusief. Hij vraagt dat men dat intern eens bespreekt. Hoe denkt hun partij hier nu echt over? Al wil hij hier absoluut geen gepolariseerd debat van maken, want dat leidt zelden tot een goede oplossing.

Koen Daniëls had uit de tussenkost van Johan Danen begrepen dat die het buitengewoon onderwijs zou willen afschaffen, maar volgens de spreker is dat zeker niet zijn bedoeling. Men moet wel beseffen dat ouders zelf gekozen hebben voor het buitengewoon onderwijs. Vaak maakt men die keuze omdat er niet echt een alternatief bestaat binnen het regulier onderwijs. Als kinderen dichter bij huis onderwijs zouden kunnen volgen in een gewone school, dan zou het probleem meteen

veel minder groot zijn. Hij erkent dat dat geen oplossing op de korte termijn is, maar een oplossing op korte termijn is pas nuttig als men ook de langere termijn in ogenschouw neemt. Het Leersteundecreet is dus ook een belangrijk element in dit verhaal, maar hij stelt voor om dat debat op een ander moment ten gronde te voeren.

2.14. Tussenkost van Loes Vandromme

Loes Vandromme onderstreept dat ze het recht op onderwijs en het recht op vrijheid van onderwijs zeer belangrijk vindt, en dat ook regelmatig aanhaalt in de Commissie voor Onderwijs. Ze wil niet meegaan in een gepolariseerd debat. Ze geeft aan dat alle coalitiepartners het recht op onderwijs willen koesteren, of het nu gaat om kinderen met specifieke leernoden of niet. Elk kind heeft recht op onderwijs, en de weg naar dat onderwijs moet altijd gegarandeerd zijn. Het lijkt haar duidelijk dat de meerderheid met dit voorstel van resolutie de bedoeling heeft om op korte en lange termijn werk te maken van een degelijk systeem. Zo heeft iedereen recht op onderwijs. Ze hoopt dat daarmee die discussie afgerond is.

2.15. Tussenkost van Stijn Bex

Stijn Bex stelt vast dat de meerderheidspartijen een aantal nuances hebben aangebracht, sommige terecht, andere minder terecht. Ouders van leerlingen die met deze problematiek geconfronteerd worden, hebben los van de nuances echter geen geloof meer dat deze Vlaamse Regering met een oplossing zal of wil komen. Daarom is een resolutie zo'n belangrijk signaal.

Meer geld is volgens de meerderheid niet de oplossing. Als er op termijn een betere oplossing kan komen voor iedereen binnen het huidige budget, dan is dat voor Stijn Bex zeker oké. Op korte termijn is het echter wel nodig om bijvoorbeeld extra bussen in te leggen en daarbij ook te streven, waar dat praktisch haalbaar is, naar een maximumreistijd van 120 minuten per dag.

De ministers die voor deze materie bevoegd zijn, krijgen met het voorstel van resolutie van de meerderheid een ongelooflijk grote verantwoordelijkheid, namelijk om het probleem van het leerlingenvervoer tegen het schooljaar 2022-2023 definitief op te lossen.

3. Stemmingen

3.1. Voorstel van resolutie over een sterk collectief leerlingenvervoer op maat (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1009/1)

Het voorstel van resolutie van Stijn Bex, Elisabeth Meuleman, Johan Danen, Jeremie Vaneeckhout, Ann De Martelaer en Björn Rzoska over een sterk collectief leerlingenvervoer op maat wordt verworpen met 17 stemmen tegen 3 bij 4 onthoudingen.

3.2. Voorstel van resolutie over het collectieve vervoer van leerlingen in het buitengewoon onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1014/1)

Het voorstel van resolutie van Hannelore Goeman, Els Robeyns, Steve Vandenberghe, Annick Lambrecht, Hannes Anaf en Conner Rousseau over het collectieve vervoer van leerlingen in het buitengewoon onderwijs wordt verworpen met 17 stemmen tegen 7.

- 3.3. Voorstel van resolutie over het invoeren van een bovengrens van 60 minuten per busrit voor leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1015/1)

Het voorstel van resolutie van Jos D'Haese en Kim De Witte over het invoeren van een bovengrens van 60 minuten per busrit voor leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs wordt verworpen met 17 stemmen tegen 3 bij 4 onthoudingen.

- 3.4. Voorstel van resolutie over kwaliteitsvol collectief leerlingenvervoer en alternatieven voor leerlingen van het buitengewoon onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1026/1)

3.4.1. *Toelichting van de amendementen*

Amendementen nr. 1 tot en met 3, voorgesteld door Stijn Bex, Els Robeyns, Jos D'Haese, Johan Danen en Hannelore Goeman, (*Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1026/2) strekken ertoe aan het tweede streepje respectievelijk een punt 12°, een punt 13° en een punt 14° toe te voegen, die luiden als volgt:

- "12° maximaal te streven naar inclusief onderwijs en ondersteuning van leerlingen met een beperking in het gewoon onderwijs;"
- "13° te garanderen dat vanaf 1 september 2022 geen enkel kind systematisch langer dan 120 minuten per dag op de bus naar en van school moet zitten, en dit met onmiddellijke ingang al voor zoveel mogelijk kinderen te realiseren;"
- "14° de budgetten voor collectief leerlingenvervoer te koppelen aan de leerlingenaantallen in het buitengewoon onderwijs."

Stijn Bex verduidelijkt dat de indieners met deze drie amendementen aan de vragen aan de Vlaamse Regering nog een drietal elementen willen toevoegen. Die elementen zouden niet onoverkomelijk moeten zijn voor de meerderheid en de toevoeging ervan kan voor een kamerbrede goedkeuring zorgen. Dat zou een mooi signaal zijn.

Het eerste amendement vraagt om maximaal te streven naar inclusief onderwijs en ondersteuning van leerlingen met een beperking in het gewoon onderwijs. Kathleen Krekels en Loes Vandromme lieten al uitschijnen dat dat niet in tegenspraak is met wat de Vlaamse Regering van plan is.

Een tweede amendement betreft de vraag om te garanderen dat geen enkel kind vanaf 1 september 2022 systematisch langer dan 120 minuten per dag op de bus naar en van school moet zitten. Dit zou voor zoveel mogelijk kinderen al onmiddellijk ingang moeten kunnen vinden. In de tekst daarover is nog enige nuance gelaten, om op basis van de discussie in de commissie te zoeken naar een tekst waarin iedereen zich kan vinden. Voor de oppositie is het evenwel belangrijk dat dit streefdoel van het Kinderrechtencommissariaat wordt meegenomen. De politiek moet tonen dat ze dat streefdoel op zijn minst wil nastreven.

Het derde amendement behelst de koppeling van de budgetten voor leerlingenvervoer aan het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs. Die budgetten zijn niet in verhouding gestegen met het aantal leerlingen dat gebruikmaakt van leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs, wat die budgetten natuurlijk onder druk zet. Dat zou verholpen moeten worden.

Voor Stijn Bex zijn de drie amendementen van Groen, Vooruit en de PVDA een uitgestoken hand naar de meerderheid. Het zou mooi zijn om die in het voorstel van resolutie opgenomen te zien en zo tot een kamerbrede goedkeuring te komen.

3.4.2. *Bespreking van de amendementen*

Voor *Marino Keulen* zit de oplossing voor het probleem net in de nuance die de meerderheid op alle aspecten heeft aangebracht. De maximumreistijd of de koppeling van de budgetten in aparte amendementen gieten, daar zit net het verschil tussen de meerderheid en de oppositie. De meerderheid ontloopt haar verantwoordelijkheid niet: het voorstel van resolutie is een aanklappende oproep aan de regering en de meerderheid verbindt zich ook tot termijnen. Er is bovendien aangegeven dat de onderwijsinstellingen op middellange termijn beter gespreid moeten zijn en dat er ook inclusieve campussen kunnen komen, die zowel regulier als buitengewoon onderwijs aanbieden. Om die reden stelt *Marino Keulen* voor om niet in te stemmen met de amendementen.

Koen Daniëls sluit zich aan bij *Marino Keulen*. Een van de amendementen behelst een beperking van de tijd op de bus, maar de meerderheid wil ook op zoek gaan naar alternatieven, naar andere vervoersmodi. De budgetten koppelen aan de leerlingenaantallen gaat dan weer voorbij aan de specifieke situatie van elke leerling in het buitengewoon onderwijs. Niet elke leerling kan op dezelfde manier en met dezelfde middelen geholpen worden.

Wat het eerste amendement betreft, zet het Vlaamse regeerakkoord, mee ingegeven door de realiteit en de praktijk, in op gewoon onderwijs indien mogelijk en buitengewoon indien nodig, vanuit een drieledige opvatting: maximale leerwinst, het belang van de medeleerlingen en haalbaarheid. Manieren van samenwerking kunnen zeker, maar niet elke campus kan elk type onderwijs aanbieden. Daarvoor is er in Vlaanderen te weinig expertise.

Martine Fournier vindt het te gemakkelijk om te zeggen dat het budget zomaar moet verhogen en mee moet evolueren met de leerlingenaantallen. Als het hele systeem herbekeken is en als daaruit blijkt dat er extra geld nodig is, dan zullen de meerderheidsfracties daarvoor openstaan, maar eerst moet het systeem herbekeken worden. Misschien kan er ergens winst gemaakt worden. De budgetten zonder meer verhogen, zoals de oppositie beoogt, is geen goed idee.

Jos D'Haese ziet in dat laatste de essentie van het debat: de oppositie wil niet wachten tot het systeem herbekeken is om eventueel extra geld uit te trekken. De oppositie wil nu extra middelen inzetten om daarna rustig de tijd te hebben voor een degelijke evaluatie. Dat is waar het debat over gaat, en de discrepantie tussen meerderheid en oppositie op dat vlak is duidelijk.

Loes Vandromme vult nog aan op de opmerking van *Martine Fournier*. Het derde amendement van de oppositie vertrekt ook vanuit de veronderstelling dat er in de toekomst nog evenveel nood zal zijn aan collectief vervoer, terwijl de focus van de meerderheid net ligt op multimodaliteit. Ook het instrument van de tussenkomst in de reiskosten moet behouden blijven, los van de vervoersmodus.

3.4.3. Stemmingen

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 21 stemmen tegen 3.

Amendement nr. 2 wordt verworpen met 17 stemmen tegen 7.

Amendement nr. 3 wordt verworpen met 17 stemmen tegen 3 bij 4 onthoudingen.

Het voorstel van resolutie van Marino Keulen, Kathleen Krekels, Martine Fournier, Koen Daniëls, Loes Vandromme en Bert Maertens over kwaliteitsvol collectief leerlingenvervoer en alternatieven voor leerlingen van het buitengewoon onderwijs wordt aangenomen met 17 stemmen bij 7 onthoudingen.

Karolien GROSEMANS
Bart CLAES,
voorzitters

Johan DANEN
Martine FOURNIER
Kathleen KREKELS
Bart CLAES,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

aso	algemeen secundair onderwijs
bso	beroepssecundair onderwijs
buso	buitengewoon secundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
kso	kunstsecundair onderwijs
LOP	lokaal overlegplatform
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
tso	technisch secundair onderwijs
VCOV	Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen